

KRAJOBRAZY LUBUSKIE

Gmina Świdnica

Gemeinde Świdnica

Mirosław Kuleba

Mirosław Kuleba

Kiedy dzisiaj mówimy o 700-leciu Świdnicy, podzielonogórskiej wioski o niezwykle ciekawej historii, odnosimy ten okrągły jubileusz do pierwszej wzmianki w źródłach pisanych, bynajmniej zaś nie do daty założenia wioski. Świdnica – jako Swidnitz – pojawia się na kartach historii w roku 1305, w dokumencie kościelnym zwanym Rejestrzem Głogowskim. Musiała jednak powstać co najmniej kilka dziesiątków lat wcześniej, być może w czasie największego nasilenia kolonizacji niemieckiej na Śląsku, przypadającej na lata 50-te XIII wieku. Mamy bowiem dokumentalnie poświadczone istnienie przed 1251 r. sąsiednich wiosek, Koźli i Grabowca. Księga własności diecezji wrocławskiej z 1245 roku wymienia pobliską wieś Słone.

Położenie i warunki naturalne

Gmina Świdnica, z jej wioskami o bardzo starym rodowodzie, sięgającym XIII wieku, jest na Ziemi Lubuskiej miejscem wyjątkowym. Sprawia to bardzo urozmaicone, wyjątkowe, jak na obszar niżowy, zróżnicowanie rzeźby terenu, dzięki któremu na stosunkowo niewielkim obszarze napotkamy kilka zupełnie różniących się od siebie typów krajobrazu.

Wenn heute vom 700. Jahrestag von Świdnica, einem Dorf bei Zielona Góra mit außerordentlich interessanter Geschichte die Rede ist, bezieht man dieses runde Jubiläum auf die erste Erwähnung in geschriebenen Quellen und nicht auf den Zeitpunkt, in dem das Dorf entstand. Świdnica – als Swidnitz – erschien in der Geschichte im Jahre 1305, in einem Dokument, das als Rejestr Głogowski (Glogauer Register) bezeichnet wird. Es musste jedoch mindestens einige Jahrzehnte früher entstanden sein, vielleicht in der Zeit der intensivsten deutschen Kolonisierung in Schlesien, die in den 50er Jahren des 13. Jahrhunderts stattfand. Es existieren nämlich Dokumente, die das Bestehen benachbarter Dörfer, Koźla und Grabowiec, vor dem Jahre 1251 bestätigen. Im Eigentumsbuch der Breslauer Diözese aus dem Jahre 1245 steht der Name des in der Nähe liegenden Dorfes – Słone.

Lage und Naturbedingungen

Die Gemeinde Świdnica samt Dörfern mit ihrer sehr alten Geschichte, die in das 13. Jahrhundert zurückgeht, stellt auf dem Gebiet von Ziemia Lubuska einen besonderen Ort

dar. Dies wird durch sehr abwechslungsreiche, für ein Tiefebenegebiet außergewöhnliche Differenzierung der Geländebeschaffenheit verursacht, dank deren in einem verhältnismäßig kleinen Bereich einige sich voll voneinander unterscheidende Landschaftstypen zu treffen sind.

Im zentralen Gemeindeteil befindet sich Wał Zielonogórski (Grünberger Wall), eine Kette von Anhöhen, die vom Gletscher aufgehoben wurden. Er streckt sich vom Osten nach Westen aus und hat eine Höhe von 100 bis 220 Meter über dem Meeresspiegel. An den Aufhebungsböschungen liegen die meisten Dörfer: Świdnica (Schweinitz), Wilkanowo (Wittengau), Słone (Schloin), Buchałów (Buchelsdorf), Letnica (Lättnitz), Grabowiec und Koźla. Die höchste Anhöhe auf dem Gebiet des Grünberger Walls ist Góra Wilkanowska (Wittengauer Berg) mit einer Höhe von 220,81 Meter über dem Meeresspiegel. Von ihrer Spitze aus gibt es einen breiten Ausblick auf den Flusstal von Śląska Ochla (Ochle), der über feuchte Wiesen und Wälder von Pradolina Głogowsko-Barycka (Glogau-Baritscher Urtal) fließt, auf Wzgórze Dalkowskie (Dalkauer Anhöhe), die das Horizont vom Süden abschließt, auf viele weit entfernte Dörfer, die vom Meer des Grünen umgeben sind. Sichtbar sind Kirchtürme zweier Städte, Koźuchów (Freystadt) i Nowogród Bobrzański (Naumburg am Bober), und bei schönem Wetter auch des über 60 km entfernten Głogów (Glogau).

Die Wallfläche ist sehr differenziert, zu sehen sind hier wechselweise Anhöhen und Tale. Wenn im Boden feste Gebilde wie Aschen, Letten und Lehme auftreten, sind Vertiefungen, Tälchen oder Geländespalten zu beobachten, auf den Gebieten, die aus lockerem Boden, Sand und Kies, gebaut werden, trifft man dagegen lokale Anhöhen. Es ist Resultat des Inlandeiseinflusses, dessen immer noch lebendiger Rest das Talsystem mit heute bestehenden Bächen bildet. Der Wallrückenteil ist eine lokale Wasserscheide zwischen dem kleinen Fluss Śląska Ochla (Ochle) im Süden und dem Bach Zimna Woda (Kaltwasser) im Norden.

Centralną część gminy zajmuje Wał Zielonogórski, pasmo wzniesień wypiętrzone przez lodowiec. Rozciąga się ze wschodu na zachód i wznosi od 100 do 220 metrów nad poziom morza. Na skłonach wypiętrzenia położona jest większość wiosek gminy: Świdnica, Wilkanowo, Słone, Buchałów, Letnica, Grabowiec i Koźla. Najwyższym wzniesieniem na Wale Zielonogórskim jest Góra Wilkanowska o wysokości 220,81 m n.p.m. Z jej szczytu roztacza się rozległy widok na dolinę Śląskiej Ochli, płynącą przez wilgotne łąki i lasy Pradoliny Głogowsko-Baryckiej, Wzgórze Dalkowskie, zamykające horyzont od południa, wiele odległych wiosek otoczonych morzem zieleni. Widoczne są wieże kościołów dwóch miast, Koźuchowa i Nowogrodu Bobrzańskiego, a w pogodne dni – oddalonego o ponad 60 kilometrów Głogowa.

Powierzchnia Wału jest bardzo urozmaicona, widzimy tu na przemian wzniesienia i doliny. Kiedy w podłożu występują utwory spoiste, takie jak pyły, ily i gliny, obserwuje się obniżenia, dolinki lub załomy terenu, zaś na obszarach zbudowanych z gruntów sypkich, piasków i żwirów – lokalne wyniesienia. To wynik działalności lądolodu, którego ciągle żywą pozostałością jest system dolin ze współcześnie czynnymi potokami. Część grzbietowa Wału jest lokalnym działem wodnym między niewielką rzeczką Śląską Ochłą na południu i potokiem Zimna Woda na północy.

Od północnych skłonów wzgórz rozpocziera się rozległa równina, sięgająca aż do doliny Odry. Północno-zachodni skrawek gminy – okolice wsi Drzonów oraz obszar leśny wokół wsi Lipno – nosi nazwę Równiny Kosierskiej. Jest to teren równinny, miejscami podmokły. Tu i ówdzie spotyka się zagłębienia o charakterze niecek i kotlin, porośniętych świeżą roślinnością i kobiercem mchów. Kotlinki powstały w wyniku wytapiania się brył martwego lodu oraz działalności wód roztopowych lodowca.

Natomiast południowy skraj gminy w okolicach wsi Piaski, płaski i miejscami podmokły, znajduje się w obrębie Pradoliny Głogowsko-Baryckiej. To rozległa rynna wy-

złobiona niegdyś przez wody spływające z czoła lodowca. Dzisiaj jest to nadal obszar wilgotnych łąk i mokradeł, odwadniany przez Śląską Ochlę. Cały ten rejon, ciągnący się wzdłuż rzeki, objęty jest ochroną krajobrazową.

Pod względem geograficznym gmina Świdnica, najdalej na północ wysunięta peryferia Dolnego Śląska, należy do Środkowego Nadodrza, krainy obejmującej tereny położone nad środkową Odrą i dolną Wartą. Cały ten obszar, zwany dzisiaj także Ziemią Lubuską, znajduje się w administracyjnych granicach województwa lubuskiego. Od strony wschodniej gmina sąsiaduje bezpośrednio z gruntami miasta i gminy Zielona Góra, a ponadto z gminą Czerwieńsk na północy oraz gminami Dąbie i Nowogród Bobrzański na zachodzie i południu. Powierzchnia gminy Świdnica wynosi 160,8 km kw. Gmina należy do najbardziej lesistych w Polsce: obszary leśne zajmują 98,3 km kw, co stanowi 63 procent jej powierzchni.

W gminie znajduje się jedenaście wiosek, wśród których największa jest Świdnica. Tutaj mieści się urząd wójta i siedziba organów samorządowych gminy. Znacznie mniejsze są wioski Wilkanowo, Letnica czy Koźla. Wszystkie wioski otoczone są lasami, sadami owocowymi i polami uprawnymi. Według stanu na rok 2000 liczba ludności wynosi 5.032 osób.

Przyroda

Pod względem lesistości gmina Świdnica może konkurować z najgłębszymi partiami Bieszczad. Nasłonecznione stoki wzniesień porastają bory sosnowe z domieszką dębu, grabu, brzozy i buka, a w runie leśnym znajdziemy wrzos, borówkę czernicę i paprocie. Pośród łąk spotykamy wysepki lasu olchowo-brzozowego, zarośla kruszyny, bzu czarnego, jarzębiny i kaliny. Jesienią świdnickie lasy są rajem dla grzybiarzy. Autokary z amatorami grzybobrania przyjeżdżają z Górnego Śląska, a nawet z zagranicy.

W świdnickich kniejach można spotkać jelenie, sarny i dziki. Na zdziczałych pastwis-

Von den nördlichen Anhöheböschungen streckt sich ein großes Flachland aus, das bis in den Odertal reicht. Der nördlich-westliche Gemeindestreifen – die Umgebung des Dorfes Drzonów (Schlesisch Drehnow) sowie das Waldgebiet um das Dorf Lipno (Lippen) – wird als Równina Kosierska (Kossarer Ebene) genannt. Es ist ein stellenweise sumpfiges Flachgelände. Hier und da trifft man Vertiefungen mit Becken- und Kesselcharakter, die mit frischen Pflanzen und Moostepichen bewachsen sind. Die Kessel entstanden im Ausschmelzungseffekt von Blocks stillen Eises und unter Einfluss des Gletscherschmelzwassers.

Der südliche, flache und stellenweise sumpfige Gemeindestreifen, in der Gegend vom Dorf Piaski, liegt dagegen auf dem Gebiet von Pradolina Głogowsko-Barycka (Glogau-Baritscher Urtal). Er stellt eine große Rinne dar, die einst durch das von der Gletscherzunge fließende Wasser ausgehöhlt wurde. Heute ist das immer noch ein Gelände feuchter Wiesen und Sümpfe, das von Śląska Ochla entwässert wird.

In geographischer Hinsicht gehört die Gemeinde Świdnica, die nördlichste Peripherie von Niederschlesien, zu Środkowe Nadodrze (Mittel-Oder-Land), einem Land, das die an der Mitteloder und Niederwarthe liegenden Gebiete umfasst. Dieses ganze Gelände, das heute auch Ziemia Lubuska genannt wird, liegt in den administrativen Grenzen der Wojewodschaft Lubuskie. Vom Osten grenzt die Gemeinde unmittelbar an das Territorium der Stadt und der Gemeinde Zielona Góra (Grünberg), und außerdem im Norden an die Gemeinde Czerwieńsk (Rothenburg), im Westen an die Gemeinde Dąbie (Gersdorf) und im Süden an die Gemeinde Nowogród Bobrzański (Naumburg am Bober). Die Fläche der Gemeinde Świdnica beträgt 160,8 km². Sie gehört zu den bewaldetsten Geländen Polens; die Waldgebietfläche beträgt hier 98,3 km², was 63% der ganzen Gemeindefläche ausmacht.

Auf dem Gebiet der Gemeinde liegen elf Dörfer, unter denen Świdnica am größten ist. Hier befindet sich der Sitz des Ortsvorstehers

und der Gemeindeverwaltungsorgane. Viel kleiner sind die Dörfer Wilkanowo, Letnica oder Koźla. Alle Dörfer sind von Wäldern, Obstgärten und Feldern umgeben. Im Jahre 2000 betrug die Einwohnerzahl der Gemeinde 5 032 Personen.

Natur

Hinsichtlich der Bewaldung kann die Gemeinde Świdnica mit den tiefsten Teilen von Bieszczady um den Vorrang kämpfen. Die von der Sonne bestrahlten Anhöheböschungen werden von Kieferwäldern mit etwas Eiche, Heimbuche, Birke und Rotbuche bewachsen, und im Unterwuchs findet man Heidekraut, Blaubeere und Farn. Auf den Wiesen sind Erlen-Birken-Baumgruppen, Faulbaum-, Schwarzflieder-, Eberesche- und Schneeballgebüsch zu treffen. Im Herbst stellen die Wälder um Świdnica ein Paradies für Pilzsammler dar. Busse mit Pilzsammelniebhaber kommen aus Oberschlesien, und sogar vom Ausland an.

In den Wäldern um Świdnica leben Hirsche, Rehe und Wildschweine. Auf den verwilderten Weiden an der Ochle findet Hirschbrunft statt, dort irren wandernde Elche herum. In hohen Gräsern laufen Fuxe vorbei, im Herbst ist hier Dachs zu treffen, der sich auf den Winterschlaf vorbereitet, frische Wildspuren öffnen vor uns ein Waldbuch mit im Schnee registrierten Marder- oder Hasen-, manchmal auch Wolfspuren. Auf den Feldern leben Rebhuhnhauflein, es kommen Fasane vor. Kleine Wasserstellen auf den Feldern und Wasserläufe in den Sumpfrüchen an der Ochle bilden ein Entenreich. Aus den Eiern kriechen hier Kraniche, die mit ihren lauten Stimmen den Sonnenaufgang begrüßen. Zahlreich treten hier Störche auf. An warmen Frühlingsabenden ist ein außergewöhnliches Schauspiel zu sehen – Brunstfliege von Schnepfen. An schönen Tagen hört man Lerchen über die Felder silberhell singen.

Geschichte

Die ältesten Spuren der menschlichen Existenz auf dem Gemeindegebiet reichen ins

kach nad Śląską Ochłą odbywa się rykowisko jeleni, błakają się tam migrujące łosie. W wysokich trawach przemycają lisy, jesienią można spotkać borsuka szukującego się do zimowego snu, ponowa otwiera przed nami księżę lasu z zapisanymi na śniegu tropami kuny, zająca, a zdarza się – że i wilka. Na polach bytują stadka kuropatw, trafiają się bażanty. Oczka śródpolne i cieki wśród podmokłych łąg nad Śląską Ochłą to królestwo kaczek. Lęgną się tutaj żurawie, które głośnym trąbieniem witają wschód słońca. Liczne są bociany. W ciepłe, wiosenne wieczory możemy zobaczyć niezwykły spektakl – godowe ciągi słonek. W pogodny dzień słychać nad polami srebrzysty śpiew skowronków.

Historia

Najstarsze ślady ludzkiego osadnictwa na terenie gminy sięgają okresu mezolitu – środkowej epoki kamiennej. Pozostawili je prehistoryczni łowcy, którzy dotarli tutaj po ustąpieniu lodowca. Wiek tych znalezisk ocenia się na co najmniej 5,5 tysiąca lat.

Okoliczne ziemie weszły w skład państwa polskiego, utworzonego przez księcia Mieszka I. W ciągu pierwszych stuleci rządów Piastów należały do księstwa śląskiego, następnie – księstwa głogowskiego. Za czasów wrocławskiego księcia Bolesława I Wysokiego rejon Świdnicy znalazł się w tzw. kasztelanii krośnieńskiej, strzegącej zachodnich granic Polski.

Wśród tutejszych wiosek najbogatszą historię ma Świdnica. Jej pierwotna nazwa jest polska, chociaż znaczenie starego imienia już się zatarało. Jedni wywodzą je od słowa „światny”, czyli jasny, inni od krzewu świdwowego, czyli derenia świdwy (*Cornus sanguinea L.*), który w wilgotnych lasach w dolinie Śląskiej Ochli rzeczywiście występuje. Etymologiczne rozważania mogą także naprowadzić na bardziej ekscytującą ścieżkę: oto „sveetniza” oznacza w dialekcie raguzańskim świątynię, albo jak chce Linde świątnicę. Oznaczałoby to, że nazwa Świdnicy kryje w sobie treść ponadnaturalną,

duchową. Jeśli dociekania takie przyjąć za uprawnione, trop: svetnica = świątynia = Świdnica wskazywałby na wyjątkową rangę wioski pośród okolicznych osad. Byłoby to miejsce otoczone powszechną czcią, może z racji jakiejś pogańskiej gontyny, gdzie od dawno cześć słowiańskim bóstwom, może z powodu obecności cudownych miejsc, otoczonych kultem.

Z pewnością przez wieki całe musiały trwać świadomość wyjątkowego charakteru piaszczystych pagórków, położonych na południowych, opadających ku Śląskiej Ochli stokach Wału Zielonogórskiego. Jest to obszar rozległych pól grzebalnych, prehistorycznych cmentarzysk, których pozostałości znajdujemy jeszcze dzisiaj. Każda głębsza orka wydobycza na powierzchnię ziemi fragmenty ceramiki lużyckiej, resztki urn popielicowych, często z charakterystyczną ornamentacją.

Niemieccy autorzy wspominają o świdnickim „świętym źródle”, zwanym Sidonsborn, otaczanym kultem jeszcze w pogańskich czasach, którego legenda przetrwała do początków XX wieku. Zachowała się także relacja o dębie, rosnącym we wsi, zwanym „Missionseiche” (Dąb Misyjny), o obwodzie pnia 4,5 metra, wcześniej jakoby służącym celom pogańskiego kultu.

Nie ma w tym nic wyjątkowego; w pobliskiej Letnicy do początków XX wieku używano starodawnej nazwy łąk, leżących na wschód od pozostałości tamtejszego grodziska. Grodzisko, zachowane w postaci niewysokiego, okrągłego wału ziemnego, wyrastającego z wilgotnych łąk nad Śląską Ochłą, miejscowa ludność określała jako „Rundwall” i „Burg”, zaś łąki nazywane były „Hoym” (Hain = gaj). Te przekazywane z pokolenia na pokolenie nazwy wskazywały, że mogło się tutaj znajdować miejsce pogańskiego kultu.

W ciągu XIV wieku właścicielem dóbr świdnickich została stara rodzina von Kittlitz, przybyła z Łużyc. Z okresem największej potęgi tego rycerskiego rodu związana jest epoka rozkwitu Świdnicy. W 1514 r. Balthasar II Kittlitz uzyskał nawet dla swoich dóbr prawa miejskie. Wskutek gwałtownego oporu miesz-

Mesolithikum - die Mittelsteinzeit zurück. Sie wurden von urgeschichtlichen Jägern hinterlassen, die hierher ankamen, nachdem sich der Gletscher zurückgezogen hatte. Das Alter solcher Funde wird für mindestens 5,5 tausend Jahre eingeschätzt.

Die hiesigen Gebiete waren ein Teil des polnischen Staates, der vom Fürsten Mieszko I. gegründet wurde. Während der ersten Jahrhunderte der Piastenherrschaft gehörten sie zum Schlesischen, später zum Glogauer Fürstentum. In der Epoche des Breslauer Fürsten Boleslaus I. des Großen kam das Gebiet um Świdnica in die sog. Crossenkastellanei, die die westlichen Grenzen Polens bewachte.

Unter den hiesigen Dörfern verfügt Świdnica über die reichste Geschichte. Sein erster Name ist polnisch, obwohl die Bedeutung der alten Bezeichnung bereits verwischt wurde. Die einen leiten sie vom Wort „świety” (herzlich, prächtig) also „jasny” (hell), die anderen dagegen vom Namen eines Strauches, nämlich „świdwa” (Hartriegel, *Cornus sanguinea* L.), der in den feuchten Wäldern im Ochletal wirklich auftritt. Ethymologische Überlegungen können weiter auf einen interessanten Weg führen: „sveetnica” bedeutet im Ragusandialekt „świątynia” (Tempel, Gotteshaus), oder – wie dies Linde will – „świątynia”. Dies würde bedeuten, dass die Bezeichnung „Świdnica” in sich einen übernatürlichen, seelischen Inhalt hat. Sollten solche Überlegungen für berechtigt gehalten werden, würde die Spur: sveetnica = świątynia = Świdnica auf einen außerordentlichen Rang dieses Dorfes unter hiesigen Siedlungen hinweisen. Es wäre eine allgemein verehrte Stelle gewesen, vielleicht in Rücksicht auf einen heidnischen altslawischen Tempel, wo slawischen Göttern Verehrung erwiesen wurde, vielleicht in Rücksicht auf Wunderstellen, die allgemein hochgeschätzt wurden.

Es ist sicher, dass das Bewusstsein eines außerordentlichen Charakters von an den südlichen und zur Ochle abfallenden Böschungen des Grünberger Walls liegenden Sandanhöhen Jahrhunderte lang sein muss. Es ist ein Gebiet weiter und breiter Bestattungsfelder, prähistorischer Friedhöfe, deren Überreste bis heute zu finden sind. Jedes tief-

ere Pflügen gräbt Fragmente sorbischer Keramik, Reste Aschenurnen aus; oft sind sie mit charakteristischer Ornamentik bedeckt.

Deutsche Autoren erinnern an Świdnicas „heilige Quelle“, die als Sidonsborn bezeichnet und noch in der Heidenzeit verehrt wurde und derer Legende sich bis Anfang des 20. Jahrhunderts erhielt. Es existiert auch ein Bericht über eine Eiche, die im Dorf wuchs und „Missionseiche“ genannt wurde, deren Stammumfang 4,5 m betrug und die früher Zielen heidnischen Kultus hätte dienen sollen.

Darin gibt es nichts Außerordentliches; in dem in der Nähe liegenden Dorf Letnica wurde noch Anfang des 20. Jahrhunderts eine uralte Bezeichnung von Wiesen verwendet, die sich östlich der dortigen Burgruinen befinden. Die Burg, die sich als ein niedriger, runder Erdwall erhielt, der aus feuchten Wiesen an der Ochle hervorragt, wurde von der hiesigen Bevölkerung als „Rundwall“ und „Burg“ bezeichnet; die Wiesen trugen dagegen den Namen „Hoym“ (Hain). Diese von einer Generation auf die andere überlieferten Bezeichnungen weisen darauf hin, dass es sich hier eine Stelle des heidnischen Kultus befinden konnte.

Im 14. Jahrhundert gehörten Świdnicas Güter einer alten Familie von Kittlitz, die hierher aus Lausitz ankam. Mit der Zeit der größten Bedeutung dieser Ritterfamilie ist auch die Blütezeit von Świdnica verbunden. Im Jahre 1514 erlangte Balthasar II Kittlitz für seine Güter sogar Stadtrechte. Infolge eines heftigen Widerspruchs der Grünberger Bürger konnte sich Świdnica seiner neuen Ehre nur 5 Jahre lang erfreuen.

Das Land „Ziemia Świdnicka“ teilte das Schicksal der schlesischen Fürstentümer, die für über vier Jahrhunderte lang zum Lehen tschechischer Könige wurden. Seit der Hälfte des 14. Jahrhunderts kam Schlesien unter die Regierung der Kaiserdynastie von Habsburg, und im Jahre 1740 wurde es von Preußen annektiert.

Denkmäler und Sehenswürdigkeiten

Die Besucher der Gemeinde Świdnica können interessante Denkmäler bewundern,

czan Zielonej Góry, Świdnica zdołała utrzymać swą nową godność zaledwie przez 5 lat.

Ziemia Świdnicka podzieliła los księstw śląskich, które na ponad cztery wieki stały się lennem królów czeskich. Od połowy XIV w. Śląsk przeszedł pod panowanie cesarskiej dynastii Habsburgów, a w roku 1740 został zagarnięty przez Prusy.

Zabytki i ciekawe miejsca

Odwiedzający gminę Świdnica mogą zwiedzić interesujące zabytki, które są świadectwem bogatej historii regionu. Najstarszym z nich jest XIV-wieczny kościół św. Marcina w Świdnicy, zbudowany z kamienia

polnego. Jego barokowy ołtarz zdobi przepiękna rzeźbiona figura Madonny z Dzieciątkiem, pochodząca z 1735 r. W ścianach kościoła umieszczone są renesansowe płyty nagrobne właścicieli Świdnicy, a w ołtarzu bocznym znajduje się gotycka rzeźba Matki Boskiej z Dzieciątkiem, wykonana w końcu XIV w.

Cennym zabytkiem architektury jest renesansowy dwór Kittlitzów w Świdnicy, zbudowany w końcu XVI w. Dzisiaj jest siedzibą Muzeum Archeologicznego.

Budowę pałacu w Drzonowie ukończono w 1816 r. Teraz znajduje się w nim Lubuskie Muzeum Wojskowe, drugie co do wielkości w kraju.

Z punktu widokowego na tzw. Wieży Bismarcka pod Wilkanowem można obserwować

die Zeugnis einer reichen Geschichte dieses Gebiets sind. Das älteste davon ist die St. Martin-Kirche aus dem 14. Jahrhundert, die aus Feldsteinen gebaut wurde. Ihr Barockaltar wird mit einer wunderbaren Skulptur von Madonna mit Kind geschmückt, die aus dem Jahre 1735 stammt. In den Kirchenwänden befinden sich Renaissancegrabsteine der Besitzer von Świdnica, und im Seitenaltar steht eine gotische Figur der Gottesmutter mit Kind, die Ende des 14. Jahrhunderts entstand.

Ein wertvolles Denkmal stellt auch der Ende des 16. Jahrhunderts entstandene Renaissanceherrenhof der Familie von Kittlitz in Świdnica dar. Heute ist er Sitz des Archäologiemuseums.

Im Jahre 1816 wurde der Bau des Palastes in Drzonów beendet. Heutzutage befindet sich hier Polens zweitgrößtes Militärmuseum.

Vom Aussichtspunkt auf dem sog. Bismarckturm bei Wilkanowo aus kann man Głogów (Glogau), Żary (Sorau) und Industrieobjekte in Eisenhüttenstadt beobachten.

An der Ochle erhielten sich rätselhafte Bauten aus dem zweiten Weltkrieg, die wahrscheinlich zu Militärzwecken entstanden – diese Zwecke sind heute jedoch nicht mehr zu erraten. Es sind zwei riesengroße Luftschuttkeller mit einem Durchmesser von 20 Metern, dessen Eisenbetondecken 2,5 m dick sind. Die Objekte wurden auf einem Sumpfboden, weit von menschlichen Siedlungen gebaut und dorthin führen luxuriöse, mit Granitwürfeln geplasterte Wege.

Museen

Auf dem Gebiet der Gemeinde Świdnica befinden sich zwei wichtige, in Polen hochgeschätzte Museen. Das Muzeum Archeologiczne Środkowego Nadodrza (Archäologisches Museum des Mittel-Oder-Landes), das viele Jahre lang von dem hervorragenden Archäologen, Adam Kołodziejcki, geleitet wurde, dokumentiert prähistorisches Siedlungswesen auf dem Odergebiet. Die im Museum ausgestellten Fundsammlungen aus der in der Nähe liegenden Ortschaft Wicina, gehören zu den größten in Polen; die Ausgrabungen bilden eine mannigfaltige

Sammlung von Gegenständen des täglichen Bedarfs und stammen aus einer Ansiedlung aus der Eisenzeit. Einer der Räume wurde dem Nestor der polnischen Archäologie, Professor Józef Kostrzewski, gewidmet. Er ist Begründer einer Theorie, die ewige Ureingesessenheit der slawischen Bevölkerung im Odergebiet und ihre Identität mit den Völkern der sog. sorbischen Kultur verkündet.

Das Lubuskie Muzeum Wojskowe (Lebuser Militärmuseum) in Drzonów (Schlesisch Drehnow) stellt die in Polen zweitgrößte Militärsammlung dar. Sein Sitz befindet sich in einem klassizistischen Palast in Drzonów. Von Anfang an wird es von Dr. Włodzimierz Kwaśniewicz geleitet, einem Farben- und Waffenexperten, großen Liebhaber des polnischen Säbels. Das Museum in Drzonów wird besonders gern von Deutschen, Holländern und anderen Gästen aus ganz Europa besucht.

Touristik und Erholung

Das ganze Gebiet der Gemeinde Świdnica ist touristisch gesehen ein sehr attraktives Gebiet; es besitzt hohe Naturwerte. Die Touristen werden hierher von außer interessanten Museen und Denkmälern auch vor allem von wunderschönen Waldgebieten angezogen.

Für die hier lebenden Jugendlichen wurden wunderbare Bedingungen geschaffen, Sport zu treiben. In dem Sportklub Ludowy Klub Sportowy „Błękitni“ spielen Fußballliebhaber, aktiv ist eine Karategruppe Kyokushin-kai, die vom Besitzer eines schwarzen Hundes, Elias Madej, geleitet wird; hier existiert auch der in Polen einzige Gemeindefechtklub „Flesz“, dessen Sportler nicht einmal polnische Staatsmeisterschaft erlangten. Das ganze Gemeindegelände eignet sich wunderbar dazu, Radsport und –touristik zu treiben. Die Waldwege dienen den Reitliebhabern aus Świdnicas Pferdezüchterei von Zdzisław Czarniecki. Seinen Sitz hat hier auch der in der Umgebung von Zielona Góra einzige Drachenfliegerklub, der von Grzegorz Litecki geleitet wird. Immer größer wird das hiesige Golf Feld.

Głogów, Żary i obiekty przemysłowe Eisenhüttenstadt.

Nad rzeką Ochłą pozostały zagadkowe budowle z okresu II wojny światowej, zapewne o militarnym przeznaczeniu – którego jednak dzisiaj nie sposób odgadnąć. Są to dwa potężne schrony przeciwlotnicze o średnicy 20 metrów, których żelbetowe stropy mają 2,5 metra grubości. Obiekty wzniesiono w podmokłym terenie, z dala od siedzib ludzkich, a prowadzą do nich luksusowe drogi brukowane granitową kostką.

Muzea

W gminie Świdnica znajdują się dwa ważne, liczące się w kraju muzea. Muzeum Archeologiczne Środkowego Nadodrza, którym przez wiele lat kierował wybitny archeolog Adam Kołodziejski, dokumentuje prehistoryczne osadnictwo na ziemiach nadodrzańskich. Kolekcja wykopalisk z pobliskiej Wiciny, eksponowana w muzeum, jest największym w Polsce, tak różnorodnym i cennym zespołem przedmiotów codziennego użytku, pochodzącym z jednej osady z epoki żelaza. Jedna z sal została poświęcona nestorowi polskiej archeologii, profesorowi Józefowi Kostrzewskiemu. Jest on twórcą teorii głoszącej odwieczny autochtonizm ludności słowiańskiej w dorzeczu Odry i jej tożsamość z ludami tzw. kultury łużyckiej.

Lubuskie Muzeum Wojskowe w Drzonowie jest drugim co do wielkości i znaczenia zbiorem militariów w Polsce. Swoją siedzibę ma w klasycystycznym pałacu w Drzonowie. Od początku kieruje nim dr Włodzimierz Kwaśniewicz, znawca barwy i broni, wielki miłośnik szabli polskiej. Muzeum w Drzonowie jest szczególnie chętnie odwiedzane przez Niemców, Holendrów i innych gości z całej Europy.

Turystyka i wypoczynek

Cały obszar gminy Świdnica jest terenem bardzo atrakcyjnym turystycznie, o wysokich walorach przyrodniczych. Oprócz ciekawych muzeów i zabytków, turystów przyciągają przede wszystkim piękne obszary leśne.

Mieszkającej tu młodzieży stworzono dobre warunki do uprawiania sportu. W Ludowym Klubie Sportowym „Błękitni” grają amatorzy piłki nożnej, działa sekcja karate Kyokushin-kai, kierowana przez posiadacza czarnego pasa Eliasza Madeja oraz jedyny w Polsce gminny klub szermierczy „Flesz”, którego zawodnicy nie raz zdobywali tytuły mistrzów kraju. Teren całej gminy doskonale nadaje się do uprawiania kolarstwa i turystyki rowerowej. Leśne ścieżki służą amatorom jazdy konnej ze świdnickiej stadniny Zdzisława Czarneckiego. Działa tutaj także jedyny w rejonie Zielonej Góry klub amatorów motorolotniarstwa, kierowany przez Grzegorza Liteckiego. Rozrasta się pole golfowe.

Amatorzy myślistwa z kraju i zagranicy mogą polować w obwodach należących do czterech kół łowieckich. Miejscowi myśliwi oferują bogate łowiska, doświadczonych przewodników, transport, zakwaterowanie i całodzienne wyżywienie. Efektem polowań bywają medalowe byki, rogacze i odyńce.

Przyszłość gminy – budownictwo jednorodzinne

Mimo bliskości dużego miasta, jakim jest Zielona Góra, gmina Świdnica zachowała swój pierwotny rolniczy charakter. W ostatnich latach, wskutek nieopłacalności produkcji rolniczej, dużo ziemi jest odłogowanej. Niemniej istnieją przesłanki do rozwoju działów specjalnych produkcji rolnej: sadownictwa i warzywnictwa, bowiem obszary położone w pobliżu dużego ośrodka miejskiego stanowią z reguły jego zaplecze owocowo-warzywne.

W gminie funkcjonują przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazjum. Uczęszcza do nich około 800. uczniów. Działa Gminna Biblioteka Publiczna, ośrodek zdrowia, apteka, poczta.

Gmina prowadzi szeroko zakrojone inwestycje wodociągowe. Większość wiosek ma już własną sieć wodociągową i głębinowe ujęcia wody. Plan zagospodarowania przestrzennego przewiduje zaopatrzenie wszystkich miejscowości w wodę z wodociągów. Trwa rozbudowa sieci gazu ziemnego. Wszy-

Die Jagdliebhaber vom In- und Ausland können in Jagdbezirken jagen, die zu vier Jagdkreisen gehören. Die hiesigen Jäger bieten reiche Jagdreviere, erfahrene Jagdleiter, Transport, Übernachtung und Verpflegung an. Medaillebullen, Rehbocke und Eber sind oft Jagdeffekte.

Zukunft der Gemeinde – Einfamilienhäuser

Obwohl die Gemeinde Świdnica in der Nähe einer Großstadt liegt, nämlich Zielona Góra, blieb hier ihr landwirtschaftlicher Charakter bis heute erhalten. Weil die landwirtschaftliche Produktion in den letzten Jahren unrentabel ist, liegen hier große Bodenflächen brach. Trotzdem gibt es Entwicklungsbedingungen für zwei besondere Zweige der landwirtschaftlichen Produktion, und zwar für Obst- und Gemüsebau. Das Gelände, das in der Nähe einer großen Stadt liegt, bildet in der Regel derer Obst- und Gemüsehinterland.

In der Gemeinde arbeiten Kindergärten, Grundschulen und ein Gymnasium. Sie werden von ca. 800 Schülern besucht. Es funktionieren eine Öffentliche Gemeindebibliothek, Sanitätsstationen, Apotheken, Postämter.

In der Gemeinde gibt es große Wasserleitungsinvestitionen. Die meisten Dörfer verfügen bereits über ihre eigene Wasserleitung und Tiefwasserfassung. Der Raumordnungsplan sieht voraus, dass alle Gemeindeortschaften mit Wasser aus Wasserfassung versehen werden. Zur Zeit wird das Erdgasnetz ausgebaut. Aus allen Dörfern wird Müll abgefahren. Illegale Müllabfuhrplätze existieren nicht mehr. Heutzutage baut man auch ein Entwässerungssystem und eine Kläranlage, die im Stande wäre, Abwässer aus der ganzen Gemeinde anzunehmen.

Der Reichtum an archäologische Denkmäler zeugt von der Ansiedlungskontinuität in dem Świdnica-Land, die viele Jahrtausende in die Geschichte zurückgreift. Die Menschen wurden hierher durch vorteilhafte Naturbedingungen, mildes Klima, günstige Gelände-

beschaffenheit, Grünreichtum, unvergiftete Natur und saubere Luft angezogen.

Zu den schönsten Ortschaften der Gemeinde gehört Wilkanowo, ein altes Weinbauzentrum, das sehr nah von Zielona Góra liegt. In den letzten Jahren entstand hier eine große Siedlung von Einfamilienhäusern. Im Herzen eines großen Kieferwaldkomplexes steigt hier Radomia auf, eine Art Waldkurort mit sauberem Wasser und harziger Luft.

Der Einfamilienhausbau stellt seit einigen Jahren eine Entwicklungschance der Gemeinde Świdnica dar. Das Argument der Gemeinde bilden malerisch liegende, in attraktive Landschaft und saubere Natur hineinkomponierte Gebiete, die die Bedürfnisse Grünberger Investoren, auch der anspruchsvollsten, befriedigen können. Hinsichtlich ihrer Lage in der Nähe von Zielona Góra verfügen solche Ortschaften wie Wilkanowo, Świdnica, Słone oder Radomia, über wunderbare Bedingungen, „Schlafstellen“ für die Stadt zu werden. Die Entfernung zwischen Świdnica und Zielona Góra ist mit einem PKW in fünf Minuten zu überwinden. Es werden auch Erholungsmöglichkeiten für die Einwohner von Zielona Góra geschaffen. Dies wird durch Geländefülle gefördert, wo moderne agrotouristische Obst- und Gemüsebau- sowie Zuchtlandwirtschaften entstehen können.

Übersetzt von Bogumiła Husak

stkie wioski objęte są systemem wywozu śmieci. Zlikwidowano także wysypiska. Trwa budowa kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni, zdolnej przyjąć ścieki z całej gminy.

Obfitość zabytków archeologicznych świadczy o ciągłości osadnictwa na Ziemi Świdnickiej, sięgającego wiele tysięcy lat w głąb dziejów. Ludzi przyciągały tutaj korzystne warunki naturalne, łagodny klimat, dogodne ukształtowanie terenu, obfitość zieleni, nieskażona przyroda i czyste powietrze.

Jedną z najpiękniejszych miejscowości regionu jest Wilkanowo, dawny ośrodek intensywnej uprawy winorośli, położony w najbliższym sąsiedztwie Zielonej Góry. W ostatnich latach powstało tutaj duże osiedle domów jednorodzinnych. W samym sercu wielkiego kompleksu sosnowych borów wyrosła Radomia, rodzaj leśnego kurortu z czystą wodą i żywicznym powietrzem.

Od kilku lat szansą rozwoju gminy Świdnica stało się budownictwo jednorodzinne. Miejscowym atutem są bardzo malowniczo położone, wkomponowane w atrakcyjny krajobraz i czystą przyrodę tereny, które mogą zaspokoić potrzeby zielonogórskich inwestorów, nawet tych najbardziej wymagających. Z racji swego położenia w pobliżu Zielonej Góry – Wilkanowo, Świdnica, Słone czy Radomia mają doskonałe warunki aby stać się „sypialnią” dla miasta. Odległość ze Świdnicy do Zielonej Góry można pokonać samochodem osobowym w 5 minut. Tworzy się również warunki do wypoczynku dla mieszkańców Zielonej Góry. Sprzyja temu dostatek terenów, na których mogą powstać nowoczesne gospodarstwa agroturystyczne, owocowo-warzywne bądź hodowlane.